

Repartir les càrregues de la crisi

GUILLEM LÓPEZ I CASASNOVAS / Catedràtic d'economia de la UPF

AVUI, 29 de març del 2010

Una economia que ha viscut per sobre de les seves possibilitats tard o d'hora ha de purgar els excessos. Certament que és sempre temptador dilatar l'administració de la medicina amarga. El polític sempre pot trobar un argument per fer-ho: rectificar quan les coses aparentaven anar bé, i era possible, la comoditat les feia improbables, i quan és més que certa la probabilitat de fer-les no semblen possibles (no fer mudances en etapes de crisi). Per això la insistència meua sobre la conveniència de procedimentar el tractament de desequilibris econòmics, de comerç exterior, fiscals de dèficit públic, o financers de tipus d'interès real, subscriuint acords que sobrepassin la lluita electoral i agenciïn la seva correcció a tercers que, amb rigor i seriositat, els portin a terme.

EN QUALESEVOL CAS, AVUI, a la determinació de la posologia adequada de les reformes necessàries per sortir de la crisi segur que hi entra una reforma substantiva del mercat de treball. Ben cert que no són els treballadors els principals causants de la crisi econòmica, però són en qualsevol cas part de la solució. Cal flexibilitzar així el nostre mercat de treball dual i facilitar una contractació més ajustada a les circumstàncies de l'empresa; en particular de les petites i mitjanes, que amb menys freqüència tenen convenis propis i s'han d'acollir als generals. I ja se sap que els acords negociats en termes sectorials mitjans, sense clàusula de despenjament d'operativa senzilla, acaben condemnant tots aquells que tenen situacions pitjors que les mitjanes. Amb la reforma, la mitjana dels treballadors a mig termini pot fins i tot millorar, però avui fer aquests canvis exigeix una bona dosi de complicitat sindical que difícilment serà

gratuïta, com no és gratuït tampoc no fer-la amb un atur que frega el 20% de la població activa i quan el cost unitari del treball a Espanya, tot i la crisi, ha crescut més del doble que el de la zona euro!

A LA MEDICINA AMARGA QUE ens ha de permetre sortir de la crisi és probable que calgui incorporar-hi la congelació/retallada salarial dels funcionaris. Un altre cop, és ben cert que a l'època dels excessos, la seva retribució no se n'ha beneficiat particularment, però a l'hora de la consolidació fiscal, sense tocar la que és la partida més important dels pressupostos públics, l'efectivitat de les mesures serà minsa. Amb un subsidi d'atur de quasi el 3,5 del PIB que van directe en vena al dèficit públic, el treballador públic costejaria d'aquesta manera la seva major estabilitat laboral amb una pèrdua de salari real. Tot això és tan desafortunat com necessari. De la mateixa manera, serà molt difícil equilibrar el pressupost públic sense una reducció de les expectatives ciutadanes d'una major despesa social (millora de pensions, desenvolupament de la dependència, més i millors serveis sanitaris). No valdrà contra això comparar els nostres dèficits amb els d'altres països més avançats, en un moment com aquest, quan ja sabem que hem fonamentat la millora del benestar social en una riquesa que com a país no teníem.

AL CÔCTEL DE PÍNDOLAS DE MAL EMPASSAR per a sindicats, funcionaris i beneficiaris precaris de la nostra despesa social, seria imperdonable, inacceptable, deslegitimador, que els agents econòmics que més s'han beneficiat, i coadjuvat de fet a generar la crisi, en sortissin indemnes. Financers i grans fortunes fetes a l'empara de l'especulació, l'opacitat financera i la bombolla immobiliària n'haurien de rebre una dosi de cavall. Legitimar els sacrificis socials esmentats, exigeix d'entrada que ells

siguin els primers a callar a l'hora de recomanar als altres el que han de fer per sortir de la crisi. Al contrari, els responsables públics de la política econòmica haurien de forçar una bona alíquota de la medicina amarga que els correspon. Ben cert és que si poguéssim seria millor no ressuscitar l'impost extraordinari sobre al patrimoni, com, si poguéssim, seria millor no pujar l'IVA, un impost que de nou castiga proporcionalment més les classes populars. També és cert que incrementar el marginal de renda o establir un recàrrec per a grans fortunes no és, des de la teoria de la imposició òptima, quelcom desitjable, com no ho és no compensar totalment per la doble imposició dels dividends entre el impost sobre la renda i societats. I si molt convé, tampoc pot arribar a ser adequat equilibrar la fiscalitat sobre les rendes del capital o de SICAVs i les del treball, per allò de la mobilitat del capital i l'arbitratge internacional. Podríem afegir a la llista la necessitat de forçar una competència més alta en comissions bancàries en fons de pensions i similars per bé de que participin en resultats, o limitar les retribucions i gravar les primes dels directius bancaris, especialment els derivats de beneficis a curt termini o de negocis excessivament apalancats. O gravar els balanços bancaris insuficientment capitalitzats. O establir impostos de rescabament dels costos bancaris quan aquests s'hagin produït. Les mesures no es poden jutjar des de la normalitat per que la circumstància viscuda i que toca redreçar avui no és normal.

EN CONCLUSIÓ, A L'EQUILIBRI en el repartiment just de les càrregues de la crisi, donat que no aconsegueix aquest país fer-ho amb un procediment reglat, acordat interpartidàriament, que garanteixi estructuralment el manteniment dels equilibris, caldran també totes o algunes d'aquelles mesures. I mentre s'assoleix aquest objectiu, ni que sigui per higiene i legitimació democràtica, cal que la societat exigeixi una

lluita decidida contra el frau fiscal, amb condemna per a qui eludeix les seves obligacions, ja amb societats interposades o amb trasllats de domicilis fiscals, juntament amb el requeriment d'eficàcia màxima a la gestió pública. Rigor a la despesa i justícia a la imposició haurien de recuperar el frontispici de l'arquitectura de mesures de l'avui molt malmesa política econòmica i fiscal.